„ЗАСТАВА“ излази трипут у недељи и то: средом, петком и недељом.

ЦЕНА ЈЕ ОВА
за Аустро-Угарску:

на целу годину	12 фор.
на по године	6 „
на четврт године	3 „
на један месец	1 „

За Србију:
(у сребру.)
На годину 120 гроша, на пола године 60 г. на четврт године 30 гроша чарш

ЗАСТАВА.

ОГЛАСИ рачунају се по 6. нов. од сваг врсте оваких ситних слова, а за жигсе плаћа по 30 новч. сваки пут.

ДОПИСИ шаљу се уредништву, а предплата и огласи администрацији „ЗАСТАВЕ“ у Нови Сад, у дунавској улици.
РУКОПИСИ не враћају се натраг.

Поједини бројеви листа у месту могу се добити по 10 нов. у трговини Љ. Стефановића и браће М. Поповића код „црвене руже.

БРОЈ 41. У НОВОМЕ САДУ, У НЕДЕЉУ 6. (18.) АПРИЛА 1875. ГОДИНА X.

ОПЕТ МИНИСТ. ТИСА И НАРОДНОСТИ.

„Аплауз,“ који се са свију крајева угар. сабора, како из посланички клупа, са свију страна, тако и са галерија одазвао у знак одобровања Тисине енунцијације, којом се хоће као „страшан“ да представи народностима, — служећи се крили пештански журнала, прелетио је на све четири стране света, куд год допиру „Еленер“-и „П. Напло-ви“ и „Лојдови“. Свуда се сад већ знаде, да од кад је угарског сабора и саборнице, још нигда није ни један министар доживио толиког аплауза, ни на једног се није излило толико знакова и узклика одобравања, похваљивања и одобравања, колико на садањег министра унутрашњих послова, на К. Тису. Заиста, — једва је појмљиво, да се занеколико речи, које најмање могу чинити претензије на то, да су производ државничке увиђавности, политичког такта или тренутне политичке невоље дакле, ма оправданог опортунитета, да се велимо са таки неколико речи, може подићи онолики усхит, какав се услед тога говора Тисиног, по сведочби пештански листова у саборници појавио. Владини и владајуће странке органи, том усхићењу не само да израза него и ране дају, и министар Тиса излази — можда и против своје воље — не само као јунак дана, него управо као спаситељ отачбине; ни више ни мање.

Нас то гони да се још једном обазремо на држање Тисино у седници саборској од 1. априла, и на ефект, ког је то држање у земљи и ван ње произвести могло

Ми данас можемо реч по реч судити ту Тисину изјаву, и имајући је целу пред собом као и Политов говор, који је бајаги Тису изазвао на онаку енунцијацију, морамо изјавити: да се чудимо куражи Тисиној, која се смела усудити овако невину прилику зграбити за повод, да немађарским народностима објави рат на живот и на смрт. Или зар је изјава Тисина што друго и мање од тога, што за њу рекосмо? Та он јасно вели Политу: да је овоме слободно износити назор који је противан назору Тисином, владином и ономе који се развија у правцу владајуће политике, јер га заклања светиња сабора, посланички имунитет, али — ако би, и наравно ко би покушао, да „шири тако противзаконе назоре, у земљи уверће се да држава још има снаге, да смрви своје непријатеље.“

По томе дакле, теорија данас владајуће силе у овој држави, у овој уставној држави, којој на челу стоји данас „либерална“ влада и у којој је за чувара слободе мисли и речи намештен либералац од европског кова и гласа; — та теорија изложена устима једнога министра, проглашује сваког за „непријатеља“ Угарске, ког ће Мађарска „смрвити у оном часу, кад почне ширити назоре“ о карактеру угарске државе, који буду противни оним назорима, које о истој теми и истом предмету има министар унутарњи дела Коломан Тиса. Дакле на просто: Коломан Тиса „смрвиће“ свакога, ко би се усудио рећи, да мисли, да Угарска није народно-мађарска држава, него да је по својој суштини „народносна“, као што статистика сведочи; он ће сваког тога „смрвити као непријатеља“, ако га случајно незаклони „светиња сабора“, т. ј. ако ко год таким својим назорима даде израза ван сабора и не као посланик саборски, који стоји под штитом и заштитом посланичког имунитета, неповредљивости. Тиса, — дал од радости што му се пружи по његовом мнењу тако „згодна“ прилика да с мало муке збере руковет лаворике, или од гњева, који га обузе, кад се споменуше „народности“, незнамо — није ни опазио како се љуто изложио бламажи, узимајући бајаги закон у заштиту против закона.

Он је ваљда нехотице у заносу и рачунајући на тренутан ефект, а не мислећи на дужности и обзире које му налаже министарско место, на које је стао, попретио државном силом свакоме ко има друге назоре и овима даје израза, — и ми мислимо да га је немило морао повратити јави и прозаичном животу онај „туш“, којим га поли Л. Мочари, један од његови негда садругова, а данас у опозицији крајње левице, кад му у своме органу рече: да се у Угарској по закону може казнити само дело, а не и просто — мнење и назори. Ово је пак, по нашем мнењу слободно имати и исповедати, нити ко кога сме тога ради гонити док се мнења и назори не претворе у кажњиво дело; тада тек закони чине своје, а још никако „мађарска“ држава не долази у прилику да показује: има ли снаге или не, да „смрви своје непријатеље.“

Али Тиса није видио тај јаз, с тога се и скрхао у њега, и што је у многим круговима постао предметом подсмеха, нека припише било лакомости за „аплаузом“ и популарношћу, било политичном рачуну, коме је, — како већ имадосмо прилике рећи, — циљ могла бити, да садању владу представи свету као „јаку владу“. И не само да му се смеју они, који немају никаква интереса у стању Угарске, него има и таких, — и то не само у логору „народности,“ него баш у ономе чисто мађарскоме — који Тису осуђују. Тако „Унгарски Лојд,“ у листу који нам је данас стигао вели на једном месту: да никако неможе одобрити, да један државник, „и то још државник који управо управља државом — јер то је К. Тиса — у парламенту државе вештачким начином ствара велеиздајнике, да би од светине аплауз прибавио себи с тим уверењем, да је он тај који зна како ваља поступати са велеиздајницима“. На другом месту у истом чланку вели исти лист: „одговор господина министра Тисе могао је још толико руку покренути на пљескање, нема он ипак неизгледа достојан ни човека који је, ни места са ког је одговорен.“

Дало би се још много говорити о томе, како се Тиса у овој прилици врло јако изложио погледу света, и производ тога тај је: да се видило, да он није створен од оног теста, од ког се стварају прави државници, министри, који ће бити кадри и способни извршивати и остваравати велике и од таког значаја задатке, какви су они, које би Угарска од Тисе, као министра, очекивати могла.

До сад су мађарски политичари и државници сузбијали захтеве и потраживања немађарски народности са разлозима и изликама, који по себи и у својој суштини нису до душе имали вредности, али су бар били, или изгледали и хтели бити — „разлози.“ Цела је ствар тада ипак бар у очима страног и у унутарње одношаје непосвећеног света имала тип и изглед модерне, уставне процедуре у развоју унутарњег државног живота ове земље. Данас нема ни тога. Тиса је здерао копрену, којом су мудрији од њега скривали праве смерове владајуће политике у овој држави; он проглашује, да ће „смрвити“ као „непријатеља мађарске државе“ свакога, ко о њој немисли као он.

И како све немађарске народности у овој држави неће моћи ни хтети прилагодити и подврћи своје назоре Тисиним, то он проглашује њих за „непријатеље државе мађарске“ и као деспота, употребиће силу и смрвиће их.

Истина — сила бога немоли, вели пословица, али има и друга која каже: иде коло на около, а невоља редом тера. — — А нама није до сад познато још ниједно „осигуравајуће друштво,“ код код би се и народ могао осигурати против и од сваке — непогоде! =

СА СРПСКЕ НАРОДНЕ СКУПШТИНЕ У БЕОГРАДУ.

LV. Састанак 20. марта.

Председавао Ђ. Топузовић.

Галерија дупком пуна: због малог простора на галерији многи стоје на поду; за министарским столом сви министри.

Пре него што је састанак отворен међу посланицима реакције и опозиције повела се жестока полемика. Реакција је на своме тајном састанку решила да се Ковачевић сасвим искључи из скупштине, у противном случају да ће одма положити мандате, јер веле: „нећемо ми да седимо са каишарем у скупштини“. Опозиција на противрешила да преко целе те ствари пређе на дневни ред, јер за њи то није никаква увреда, а још мање каишарлук.

(Посланик варошице Обреновца поп Коста Поповић дошао је и седа до М. Глишића).

Секр. Адам чита протокол прошлог састанка, који се после примедбе Св. Николајевића да у протокол уђе и то, да је Ковачевић јуче казао да за жалбу Анице удове Грковића најбоље зна г. Марко Лазаревић — прими.

Председник: Господо, пошто је на девном реду претрес ствари г. Ковачевића, то пре него што ћемо ући у говор да се прочита његова изјава.

(Због болести Ковачевић није данас мого доћи у скупштину и за то је послао изјаву.)

Св. Николајевић чита:

„Народној скупштини“ „Пре него што скуп. приступи к оцењивању и решавању оног догађаја, који се поводом читања жалбе Анице, удовице пок. Павла Грковића из Гор. Милановца, израдио, у реду је да мене саслуша и чује моје разлоге“

„У одбору за молбе и жалбе, као што је познато скупштини, нагомилани су многи предмети. Покрај многи молби и жалби, које су садашњој скупштини поднесени, заостало је било много од лањске скуп. Према тако многом послу, седећи око стола, узимали су одборници сваки појединце по неколико молби и жалби те прогледали и по нађењу стављали кратка мишљења без потписа одборског, овака мишљења одборници су или пређутно одобравали или своје одвојено мнење стављали. А да је то тако, скуп. се може сваког тренутка уверити из оних молби и жалби, које су на скуп. свршене, и из оних, које су до сад у одбору прегледане а које још нису пред скупшт. донесене; наћи ће се да је само онај одборник, који је прегледао, ставио својом руком ово или оно мишљење, које осим њега није ни један други одборник потписао“.

„У осталом така практика није противна пословном реду, који у своме 90 члану изриком каже: да одбор за молбе и жалбе не мора подносити скуп. формалне писмене извештаје“.

„Према тој усвојеној практици, и према споменутом чланку пословног реда, изнео сам јуче пред скуп. велику гомилу акта, од којих на сваком је кратко мишљење различитим рукописима одборника изведено, просто без потписа“.

„Према овим актима била је и она позната жалба, о којој ја ни мислио нисам. Но да би што брже прешао тај рад, прочитао сам реферат, а после тога на захтевање скуп. и жалбу, више ништа“.

„У том је реферату казато, да се жалба преда влади на оцену. Ја мислим да ће с тим бити и цела скупштина сагласна, јер доиста и шта може друго скуп. решити, него то, да се преда влади на оцену?“

„Да сам ја у томе имао неку особну намеру као тобож да нешто без знања осталих одборника учиним, не да се ни замислити, јер ја нисам читао жалбу с рефератом у одсуству одборника, него у присуству свију одборника, пред лицем целе скупштине.“

„Господо посланици! Апелујући на мудрост и доброту вашу, молим вас да метнете сваки руку на срце па расудите, да ли ја могу другом наметнути моју мисао, ако он сам неће на то да пристане, јер сваки посланик има право да мења своје мишљење према добивеном убеђењу до коначног решења скуп., као што смо то више пута чинили за које никоме није одговоран по уставу земаљском.“

„Најпосле ако се хоће и таквом сасвим правилном поступку да силом на правди бога даје неправилан ток, онда ја, ради части моје, као народ. посланик захтевам, да се та ствар преда законодавном одбору те да он извиди је ли се у одбору за молбе и жалбе, кога сам ја члан, тако радило, као што ја тврдим, и јесам ли ја јуче као и отпре само своју дужност одборског известиоца савесно вршио.“

„Подносећи изјасњења скуп. ја са чистом савешћу спокојно очекујем њено решење“. („врло добро.“)

Мин. просвете Ст. Новаковић. У јучерашњој седници деси се један догађај, кога ће без сумње историја наше скупштине свагда с највећом жалошћу спомињати.

Известилац једног одбора, изнео је пред скупштину реферат о једној жалби, који није био пред одбором. На велико упропашћење и владе и скупштине, сви чланови одбора за молбе и жалбе, изјавили су, да то пред одбором није било.

Нека би ма ко, ма колико хтео да схвати благо ову ствар, јасно је, да је овде радња, којој се може присвојити и приписивати свашта, али јој се правилност, законитост њена никад изадвојити не може. (господа из реакције ничу: врло добро.)

Ова жалба природе је таке, да јој више прилични дворана судска, него дворана скупштинска и шта више може пре да послужи и да буде повод партајском трвењу, успламћивању тога трвења, од кога извора треба да желимо да судбина сачува ову скупштину и ову земљу (О!—о!)

Ви сте сви, господо, јуче били сведоци тока ствари, који је скуп. одма извидела и право му стање сазнала.

Могли сте сви видети из понашања г. Ковачевића, а то он и у својој изјави не пориче, да није грешка. Он и данас не мисли да није погрешно. Кад није погрешно, господо, и кад се ни он сам тиме не брани, — онда шта је? (чује се: па није ништа.)

Ми можемо, господо, на част нашим законима и нашем уставу казати, да нигде овакав случај предвиђен није. Овај је случај непредвиђен, није му се нико надати могао, и са жалошћу мора и скупштина и цела земља изјавити своје негодовање, своју тугу, што се могао тако што догодити.

Што се владе тиче господо, она је у овој ствари изјавила и јуче своје упропашћење и жалост, и влада налази да је потребно, да још једанпут у име части земаљске изјави своју највећу тугу и жалост, што је дворана српског законодавног тела могла бити обеснаћена оваким призором.

Част, господо, законодавног тела, а како је законодавно тело представник целог народа, — част целог народа тражи, да ствар буде схваћена тако каже ће се повреда ове части, највеће части, која може бити у опште, довољно оправдати. Част једног народа, није част обичног човека, није част обичне корпорације, него је то господо, част прошлости и будућности народне. (Један глас: Та није за нас увреда већ за вас, и ми немамо никакве части да тражимо. Реакција одобрава.)

Јов. Марковић. Ја сам јуче имао намеру да вам учиним један предлог, како да се ова ствар расправи; но по изласку једног дела скупшт. чиме је постала неспобна да даље претрес продужава, оставио сам за данас да вам исти предлог поднесем. Није потребно да се повраћам на величину туге и тог жалостног призора, као што је г. мин. просвете врло добро разложио и чиме смо јуче поражени били, — Ја бих поновио само реч јучерашњу и данас, кад бих остао на томе, да кажем колико је то црна црта у историји нашег почетка парламентарног живота, да се могло догодити, да један посланик хоће да протури као мишљење целог одбора нешто, што је само његово мишљење. То је господо, жалостан и ужасан призор. (Опозиција се чуди.) Тај призор нашу браћу, која од нас очекује спасење, распаљује очајничком жалошћу, а на против нашим заклетвим противницима и непријатељима чини упечатак највеће радости. Тај призор јесте највећа туга и жалост нашем народу и свима нашим пријатељима. Но бадава, ма како јако доказивали величину тога неуљудног догађаја, бадава нам је старати се да му одговоримо, јер питање је о томе, да ли ћемо моћи да изречемо суд, — нећу да речем казну, јер ни смо судије, — кад нам закон везује руке. Па пошто тај случај није предвиђен уставом и законом, ја сам тога убеђења, да нама ништа друго неостаје него да се задовољимо тим, да изречемо највећу покуду спрам тога догађаја, а да оставимо самом том посланику, да он оцени, да метне руку на срце и да изрече да ли му подноси, да се намеће скупштини за посланика и да остане и даље у овом поштованом збору. Овако нећемо излазити из закона, и задовољавамо наше увређено достојанство, и показујемо пред целим светом, да нисмо равнодушни спрам таквог неморалног поступка; а у исто време да смо тежили да поштујемо устав и законе земаљске. — Ја мислим дозволите ми да кажем, — да би само постали солидарни једне таке радње, кад би хтели да је забашуримо. Ја мислим, да је овде питање не само нашег достојанства, него моралне важности целог нашег народа. Ја мислим, да се то забашуривање неће догодити; али кад би се на жалост догодило то би на неки начин био свечан доказ, да скупштина пристаје да трпи такве неправилности, и да се прави солидарна с таквом једном радњом. Дакле да неби дуже задржавао вашу пажњу и ваше стрпљење, ја ћу вам прочитати како ја мислим да може скупштина из ове неповољне ствари изићи, па да прибави и своме повређеном досто-

јанству задоволење и да не изиђе из границе закона. Ово је што ја предлажем: (чита)

„Народна скупштина, сажаљевајући и најживље покуђавајући поступак посланика Акс. Ковачевића, што је своје сопствено мишлење покушао да пред скупштину протури као мишлење једног скупштинског одбора, оставља му да расуди, да ли је према његовој заклетви могућно, и да ли се с његовим достојанством народног представништва и са светињом народних интереса слаже, да он и после оваког догађаја остане као посланик у у скупштини, оглашава међу тим да је његово досадање место члана у одбор за молбе и жалбе упражњено.“

Овим предлогом господо, скупштина неће изићи из границе закона, а при том даће сатисфакцију своме увређеном достојанству, а у исто време показали би изборном срезу, који је овог посланика изабрао, а и самом посланику, какву моралну дужност има да испуни. Ми овим актом изјављујемо осећање малодавања на ово учињено дело, и дотични посланик, ако би оценио сам онако, као што скупштина цени ово дело, он ће дати оставку (чује се: то ли ћеш ти) и ако има дванајест посланика да ме ва ћ подпомогну, онда остаје мој предлог, иначе остаје просто моје мишлење. (Неподпомажу га дванајест, али Крстић узме предлог те од реакцијонара изнуђава силом потписе док није нашо 12.) С. Милошевић: Крстић несме носити тај предлог, па нас задржавати, јер оћемо и ми да говеримо, а не само господа.

Секр. *Николајевић* на жељу реакцијонара прочита на ново горњи предлог.

Председник: Господо, ако се скупштина саглашава с овим предлогом . . . (жагор, чује се: „да се гласа!“ Неки вичу: „да се говори!“) Молим чујте што ћу да кажем, а ничији се говор неће после спречити. Ако би скупштина усвојила предлог, онда би најпре требало изаслати два посланика из средине, да о томе упитају г. Ковачевића (жагор. „Нећемо тако.“) — Јов. Мариновић: Није моја мисао да се од њега шта иште, да се с њим разговарамо; него је моја мисао на то управљена, шта скупштина има да уради, а он после може чинити шта хоће. — Председник: Ја сам онда господо, предлог погрешно схватио. — Љуб. Каљевић: Ви сте врло добро схватили, само се нисте најбоље изразили. Мени се чини господо да овај предлог не иде ни на што друго, него да морално присилимо г. Ковачевића да нешто учини. Ви сте дакле предлог врло добро схватили. Ја кажем, кад се апелује на част једног човека, и каже му се да се од њега очекује да се изјасни може ли седети или не, изјављујући му негодовање а искључавајући га из одбора, — ја кажем да то ништа друго није, него морално присиљавање. („Тако је!“)

Поп Мих. Смиљанић: Неповољан је догађај, господо, који се десио на јучерашњем састанку. Но како је тај догађај произашао из одбора за молбе и жалбе, а ја сам члан истог одбора, то сам рад да скупштину мало упознам како смо досад у одбору практиковали и радили. Сваку је жалбу председник одбора давао појединим члановима на реферисање; па је тако исто и с овом било, које ни најмање нема неправилности. Ту жалбу ја сам читао два или три пута у одбору: читао сам реферат, али решење никако није постојало. (Реакција виче: тако је!) Одкуд је сад она дошла, то заиста по савести не могу да знам. Но може бити да је г. Ковачевић, ставивши на њој решење, узео у одбору да чита друге какве ствари, или акта, па хтео и о њој да саопшти у одбору свој извештај да ли смо сагласни с тиме. . . . . (Реакција се противи вичући: „То он не каже“.) Молим, слушајте ме. Могућно је, да је у то време била на реду нека већа жалба, која садржава пет—десет табака, па је врло ласно могао заборавити и метнути међу акта, која су у одбору решена. Најпосле ја не сматрам да је то Бог зна каква велика погрешка (жагор. Реакција виче: „Није погрешка, већ каишарлук.“ Међу њима се највише чује прослављени реакцијонар Ал. Поповић: Опозиција одобрава — Ст. Радонић: Зато је каишарлук што је Чумић увређен и влада Мариновићева.) Дакле свакојако не могу да узмем, да је та ствар злоупотребљена, јер већина је молби и жалби таковим начином прешла. Што г. министар и г. Мариновић рекоше, да је то велико и ужасно дело, и даће га историја опрнити, — ја не могу то да кажем, јер то није подметнуто од некуд са улице, него је дошло пред скупштину, а после је упућено одбору. (Опозиција одобрава). Из одбора пак не можемо бити на чисто како је дошла, али држим да то није учињено по нечистој савести (Опозиција: „тако је!“)

Ал. Здравковић: Као члан тог одбора, ја имам да кажем скоро то исто, што је казао г. Смиљанић . . . . . Ја не држим да је ово Бог зна каква увреда, и ако је у неколико, она се тиче само одбора. И кад ја знам да се по нешто догађа и у скупштини, као на пример да наведем то, што је јуче сам председник скупштини учинио нешто против закона. Није учинио оно што је у две пређашње прилике практиковано. И оно се може узети као повреда закона, а то је то, што је при оној граји требало да је седницу распустио. Ја кажем и овде кривице нема никакве, а увреда се може само на одбор пренети. Зато предлажем да се пређе на дневни ред. Брачинац виче сутра. („тако је“) — Председник: Мени је остављено кад оћу да распустим седницу, а то није посланичко.

Поп Ђуричковић (крештећим гласом) Овде је обманута скупштина. (Жагор. Опозиција виче: није.) Тим је народ обманут. (Граја. Опозиција сва скочила на попа и неда му говорити. Председник звони.) Поп продужује јаросно. Ја говорим с мог гледишта. — Ст. Радонић. Зар ако си ти обманут па је онда цео народ; зар ти пео народ представљаш? Несмеш више тако да говориш, је си чуо! — Свети отац продужује. Овим је на цео народ бачен хрђав карактер. (Граја.) Ја нећу с таким лицем као што је г. Ковачевић да градим законе. (Чује се: „Па немој“.)

Ил. Стојановић. Једнака је дужност бранити достојанство скупштине и појединих њених чланова. Истина, господо, тешко је носити пржавост и увреду на срцу, као што се јуче од неких посланика изродила, на нашем честитом посланику Ак. Ковачевићу. (Ал. Поповић: „За тебе.“) Кажу да је увређена скупштина, али је још жалосније, господо, где се против савести убија част и достојанство једном разборитом посланику народном, (жагор од стране реакције) кад дело непостоји. Ову увреду оценише нека господа посланици јуче с гледишта тога, што је исти А. Ковачевић прочитао жалбу удовице пок. Павла Грковића, поднесену противу Чумића, бившег министра као да је он посредовао те је њен муж Павле убијен, и за ове речи да се жалба упути влади на оцену. Другови његови рекоше да то није у одбору решено. Оставите господо личну мржњу, па се упитајмо братски, какво је кажњиво дело учинио наш друг Ковачевић? Да ли је та жалба уништена или покрадена, или је изнета пред некога другога или пред скупштину, да ли је то исто учињено с каквом злом намером? Не господо! Шта је он учинио? Учинио је то: изнео пред скупштину написано мишљење да се жалба да влади на оцену. (Жагор од стране реакције.) Ово мишљење Ковачевића, пошто у неколико тврди и сам г. Смиљанић, мора сваког поштеног Србина довести до велике вероватности. Јер пошто је Ковачевић прочитао мишлење да се влади да на оцену, одбор је ћутао, а кад се после читала жалба, у којој се хрђаво карактерише прошла влада ту је настала узрујаност, а поједини одборници почели су да одпадају. (Жагор од реакције.) Па с тога кажем, да г. Ковачевић није тако кажњиво дело учинио, за које би требало по предлогу г. Мариновића онако морално смртно жигосати. Ја то дело сматрам као несмотреност и предлажем народној скупштини, да се она жалба преда натраг одбору да наново реши, а г. Ковачевић да дође, но да се опомене да у напредак буде смотренији. (Опозиција одобрава.)

Вељко Јаковљевић наводећи како је у одбору практиковано, напоследку вели да је се овом жалбом ишло на то да се жигоше пређашње министарство. То је јасно као сунце. Таково протурање својих мисли, да се влада наша жигоше, то је ужас, то се неда оправдати.

Марко Лазаревић подпомаже попа Смиљанића што се тиче радње у одбору.

Св. Николајевић предлаже тајну седницу. (Опозиција неће) неће да седи са човеком, који је учинио фалзификат (чује се: „говори српски.“)

(Овде долази говор Д. Балаицког, који је штампан у 38. броју овог листа.)

Јанко Јелић и Матија Прокић (рођак Чумићев) предлажу да се искључи Ковачевић из скупштине. Веле: па нек иде кући.

Арсеније Аврамовић: Неостаје ништа друго, него да му оно, што му је поверено, одузмемо, па нека се као посланик врати у скупштину.

Др. Крстић јадикује што је ова ствар предвиђена у нашим законима и подпомаже предлог Мариновићев.

Председник чита предлог Балаицки-Каљевићев, који гласи: „Изјављујући негодовање према поступку известиоца одбора за молбе и жалбе г. Акс. Ковачевића у ствари Анице удове Грковића, место се г. Ковачевића у одбору оглашује као упражњено.“ На предлог је подписато 60 посланика.

Сима Милошевић подпомаже горњи предлог и вели, да је се лако могло догодити ово код Ковачевића што он највише ради од свију нас и највећим је послом оптерећен.

Јов. Мариновић се ограђује од насртаја, да је он мислио његовим предлогом морално Ковачевићу оставку изнудити.

Михаило Лазаревић покварено српски говорећи вели, да је њему испод достојанства са каишарем седети у скупштини.

Председник закаже ¼ сата одмор.

ДОПИСИ.

(Т. С. В.) Беч, 1. (13.) априла. (*Састанак у Млетцима.*) Царево путовање у Далмацију а нарочито његов састанак са краљем италијанским у Млетцима некако су европску журналистику већма узрујали, но што се испрва замислити дало. Врло је занимљиво пратити разне важније и распрострањеније европске листове, како о томе састанку мисле и говоре и какве политичне конзеквенције они из тога састанка изводе. Но пре свега ваља нам споменути то, да ниједан досадањи владалачки састанак није тако разно тумачен баш као овај у Млетцима, и да по томе ни један досадањи састанак није у тој мери дао прилике за конјектуалну политику, као баш састанак у Млетцима. Ми ћемо сада да се обазремо на разне гласове и то најпре на аустријске, а за тим и на иноземске, па ћемо тек онда изразити своје мишлење о овоме предмету.

Једни приписују састанку у Млетцима велику политичну значајност из узрока тога, што они сматрају млетачки састанак као неку конзеквенцију берлинског састанка. Ови, који то мисле и говоре, припадају понајвише оним круговима, који верују у оно што се говорило и писало о уговору трију цара у Берлину, а по томе о алијанцији европских северних велесила. Њима дакле млетачки састанак ништа ино није, већ управо увлачење талијанске краљевине у троје-царску лигу и у алијансију европски источних велесила. Даклем је по њиховом мишљењу Италија постала чињеница при решавању важних европских питања, даклем је и она позвана да у скупу с Русијом, Немачком и Аустријом одржи политичну равнотежу у Европи. Но ово који ово мисле, држе и то, да се тројецарска лига относи, осим на источно питање, још и на друго врло важно и замашно питање, а то је: римско питање. Они мисле да је у програму северних европских велесила и решавање римског питања уписано, те је онда појмљиво, зашто они састанку у Млетцима баш са те стране толике важности приписују. Они мисле ни више ни мање, него да је цар аустријски отишао у Млетке, да се договори са краљем италијанским, како би се и у Италији и у Аустрији у једно и исто доба могла организовати и одпочети борба против ултрамонтанизма, као год што је започета у Немачкој. По томе је дакле цар аустријски извршилац воље немачког канцелара кнеза Бизмарка, који је рад — по мнењу истих, рецимо одмах, немачких шовиниста — да тиме немогућим учини клирикалце у Немачкој, да застраши папу, а у исто доба, да прети Французима, показивајући на састанак у Млетцима кога би они требали да сматрају као неки „Mene mene teckel upharsin“ у оном случају, кад би се усудили и само помишљати на „реванж“.

Број оних, који ово држе и тврде, доста је велики. У тај круг спадају сви они, који Бизмарка обожавају и њега за моћнијег држе, но он сам; који се боје француског „реванж-а“ и који хоће сваку прилику која се укаже, да употребе за увећање Бизмарка и немачког царства а за понижење француског народа и најпосле они, који прецењују тројецарску лигу у „уговору“ берлинском и оно приписују, чега нема, нити може бити. Легло је ових делом у Берлину делом у Бечу. Представници овога правца јесу у Бечу „Нова. сл. Преса“ и „Дајче Цајтунг.“

Но има их, који састанак у Млетцима сасвим другчије тумаче, који, да укратко кажемо, заступају други екстрем. А то су они, који мисле, да млетачки састанак значи приближење Аустрије Италији у тој цели, да се паралише моћ Немачке и да се једном учврсти и углави, како да се поступи у ствари папиној и како да Бизмарк присиљен буде да борбу прекине, коју је са римском партајом одпочео, прецењујући своју снагу, а омаловажавајући непријатеља свога. Ови наравно неће никако да припознаду тројецарску лигу, шта више, они називљу „уговор“ берлински, о ком су немачки и аустријски инспировани листови толико писали, а на ког су се толико пута позивали, просто „фикцијом“. Они на против хоће да докажу, да је баш аустријски владалац коме не може свеједно бити. да ли је немачка премоћна, да ли не, да је — и опет велимо — баш аустријски владалац рад, да створи таковану католику лигу, која би имала двојаку задаћу: 1. да паралише снагу и моћ Немачке и да предупреди препондеранцију њевину над осталим европским силама, и 2. да заштити католичку цркву, која се у овај пар налази у највећој опасности. Први је дакле корак, кога је цар Франц Јосиф у ту циљ учинити могао, тај, да се приближи католичком владаоцу италијанском, који је такођер рад да се измири са папом, те да најпре са њиме уговори а после и са Француском, која би радо пристала на све и која ће важну улогу

ЛИСТАК.

ЗЕМУНСКА ЦРКВЕНА ОПШТИНА.

Од Д. Руварца пароха земунског.

(Наставак.)

У то је име од свог устројства по све до данашњег дана ова славна скупштина настојала на том. да се сва за школу способна деца попишу и да редовно у школу иду и да би и деца сиромашних родитеља, који нису у стању набавити им одећу и обућу и нужне школске потребе, установише, да се на ту цел носи о већим празницима тас у црквама, те које од тог, а које од камате фонда св. савске беседе више је од 250 ф. годишње издавано на одећу, обућу и на набављање књига и остали школски потреба. Постојећи пак обичај у горњој вароши, да је свако школско дете недељно 2. нов. школском послужитељу доносити морало, као неупутан и штетан по саму школу, укинут је и одређено је, да се из црквеног прихода школски послужитељ плаћа. Заузимање пак ове славне скупштине око уредног похађања школске деце, може се најбоље из тог увидити, да почем је 1868 свега наше деце у нашим школама било 237., данашњим даном иду 476. редовно у школу и ако је данашњим даном на жалост мањи број српских душа, но тада.

У то је име, да би ова славна скупштина знала у каквом јој се стању налазе њене школе и какав напредак деца у истим показују, овомесна школска управа свагда по испиту тачан извештај подносила, у ком јој је увек верно и истинито стање истих престављала.

У то је име, да би се и овдашњој српској женској деци дала прилика, да се и она онако исто као и мушка могу изобразити и као што треба спремити за будуће матере, од којих зависи прво детиње васпитање и које су понајпре позване, да своју децу тако васпитају, негују и хране, да не увену ни телом ни духом, зашто је опет нуждно да су саме као што треба васпитане, ова славна скупштина у доњој вароши од 3. женска разреда са 2. учитељице, завела четир-разредну женску школу са два учитеља и две учитељице, а у горњој дворазредну са једном учитељицом, у којима се осим оних истих предмета, који се у мушким разредима предају, још и предмети о женским кућним пословима и женски ручни рад предају. А да би се у истим школама деца могла научити и оним пословима, који су им нуждни за живот, набављена је и шивања машина, а за мушку опет децу узет је стручњак, који их преко лета учи каламлењу.

У то је име, да би се овдашњим српским шегртима дала прилика, да се и они могу научити српској књизи или ако су је знали, да ју не би заборавили и да се науче ономе, што ће им за живот требати, ова славна скупштина установила у доњој вароши недељну шегртску школу, у којој данашњим даном има 72. шегрта. Жеља њена, да се у доњој вароши недељна школа за трговачке шегрте а у горњој вароши недељна школа за мушку и женску децу од 12—15 год. установи, ни је се на жалост испунити могла, почем су јој баш са оне стране препоне на пут к остварењу њеном стављане, који су јој највише на руку требали ићи.

У то је име ова славна скупштина од свог устројства, па све до данашњег дана увек, изузимајући само један случај, кад би позивана била да бира учитеља, а за то је време 8 пути бирала, бирала по закону онаке људе, који су се у стручним школама за исто извршено звање довољно изобразили, те како у постојећем школском закону ни су потанко изређане учитељске дужности и права, то је она, да се неби неспораземлење, које би само по напредак школи штетно било, догађало, одредила њихова права и дужности.

У то је име ова славна скупштина настојала на том да како је још 12. септ. 1855. блаженопочивши овомесни др. Ђорђе Пантелић, који је 1859 године умро, скоро све своје знатно непокретно имање оставио на то, да се једна заклада под именом „заклада Ђорђа Пантелића“ оснује, из које да се годишње дају штипендије од 210 ф. сиромашним српским ђацима, одредивши овомесну црквену општину за управитеља исте његове закладе и како је некако баш по укинућу настојавше црквене општине од 1861. иста у ред доведена, те овомесни мађистрат позивајући се на неке ствари и нове наредбе, да у крајини једино политичне власти имају са приватним закладама управљати, узео исту у своју управу: — да се испуни жеља родољубивог оснивача и умолише овдашњи мађистрат, да јој се иста по гласу основателног писма уступи а овај држећи, да нема права исту јој сам уступити, обрати се с питањем славној ђенералкоманди, шта да ради и од ње под 23. јулијем 1870. стигне решење, да јој има исту ома уступити.

Примивши исту закладу ова славна скупштина у своје руке и видећи да се од прихода исте може још једна штипендија установити, установи исте године и трећу штипендију, почем су две већ постојале, кад је она управу исте у своје руке добила. Како је оснивач исте закладе у свом основателном писму изриком наспоменуо, да његови питомци само добри сиромашки ђаци могу бити, то је ова славна скупштина једном принуђена била, да је због слабог успеха једног штипендисте, исту одузети му морала.

С концем ове године износи иста штипендија 10.661 ф. 80 н. и из благодарности спрам родољубивог установитеља, даје му ова славна скупштина сваке године свечан парастос.

У то име, да би се овомесни српски учитељи у својој струци, што већма изобразити могли, давала је ова славна скупштина годишње 20 ф. на учитељску књижицу, а да би опет с већом вољом отправљали своје звање и да се не би борили с нуждом, гдекојим је сама повисила плату и станарину, а за друге се код овомесне политичне општине заузимала, да им повиси плату и станарину, које је ова буди јој речено на похвалу и учинила.

У то је име, да би наш српски народ што више изображених синова имао, издавала ова славна скупштина на 300 ф. годишње на потпомагање овдашњих српских сиромашних ђака, који се на већим школама на страни уче а осим тога потпомагала је и сиромашке реалце, са овдашње реалке.

У то је име ова славна скупштина, да би се већ једном иступила давнашња мнења и потреба нашег народа, да се установи трговачка школа, у којој би српска деца, која су рада да се одаду на

играти у тој католичанској лиги већ по томе, што су јој нужни сајузници, кад данас сутра Немачкој рат објави. Ово казују они, који су наклоњени папи, а противници Бизмаркови, шта више и они који ако и нису клерикалци и ултрамонтанци већ из мржње према Немачкој и према Бизмарку не одричу могућност такове „католичке лиге“. У Аустрији су представници овога правца „Фатерланд“ и „Фолксфрајнд“, а њему секундирају сви клерикални листови у Немачкој, а нарочито баварски „Фатерланд“ и пруска „Германија“. Иза њих стоји у Аустрији: партаја Тун-Шварценбергова; у Немачкој партаја Винт Хорст-Мујунке-ова.

Овде видимо две сасвим противне верзије. Прва приписује састанку у Млетцима анти-католички, друга пак католички значај. Прва ставља у програм тројецарске лиге чак и решавање римског питања, дочим ова друга „берлински уговор“ и тројецарску лигу са свим негира. Прва хоће да докаже надмоћ Немачке над осталим силама, до чим ова друго противно тврди и до чим је рада да за време још предупреди препондеранцију Немачке.

Између свих двеју верзија, стоје друге, које се приближују или првој или другој, а у среди су они, који веле да је састанак у Млетцима без икаква политична значаја да је само један чин куртоазије. Није нам намера испитивати у колико је ова или она верзија могућна или не.

Ал једно ћемо учинити овом приликом, а то је, да ћемо констатовати, да хваљена алијанција источних велесила и тројецарска лига тек не стоји на чврстим ногама. Млетачки је састанак много којешта изнео на видело, што ће онима, који се бог зна колко уздају у „берлински уговор“ врло незгодно бити. Сами Бизмаркови органи наглашују да у Аустрији није све онако, као што би могло бити, да је преврат лако могућан и да се сада већ нова нека струја у бечком двору примећава. „Келнске новине“ познати орган кнеза Бизмарка, говорећи о новој ситуацији и о састанку у Млетцима пишу од придике ово: „Ако и није католичка лига“ о којој се говори, ствар, коју би могли озбиљно у претрес узети, ако и није све онако, као што виде господа клерикалци, то ипак није преврат у унутарњој политици Аустрије немогућан. А почем би преврат у унутарњој политици за собом повукао и преврат у спољашњој политици, то ипак нису искључене неке евентуалности, које би годиле реакционарима. У Аустрији се спрема неки преврат и ако за овај пар ствар још није зрела. Није бадава надвојвода Салватор писао ону брошуру, а неда се замислити, да иза његових леђа не стоји снажна и организована странка.“

Ово су значајне речи. Њима су побијене тврдње оних, који сматрају млетачки састанак као конзеквенцију берлинског уговора и оних, који виде у њему антикаголичку струју. Да је одиста цар аустријски отишао у Млетке тога ради, да се са краљем италијанским договори, како да се организује борба са ултрамонтанцима и са папом, зар би онда „Келнске новине“ смеле онако говорити, зар неби у том случају пруски инспирани листови телалили по свету, како ће и у Италији и у Аустрији католици гоњени бити, и како ће се и тамо владике затварати. Ако је алијанција источних велесила учвршћена, нашто онда „Келнске новине“ да сумњају у Аустрију, нашто онда та зебња у Берлину. Ми нећемо даље да говоримо о „католичкој лига“ и о „тројецарској лиги;“ нама је доста констатовати, да је овом приликом први пут врло јасно се показало, да хваљена алијанција источних велесила тек није оно, зашто су је многи држали, шта више да у многим питањима, као н. пр. у римском питању, између Берлина и Беча велико неспоразумлење влада. Исто је тако очевидно, да у Берлину нису задовољни са исходом млетачког састанка и у опште са ситуацијом, јер се иначе неби дало растумачити, зашто да је немачки цар одустао од пројектованог свог путовања у Италију и од пројектованог састанка са италијанским краљем и зашто је чак и насљедник немачки одустао од своје намере, да се у Италији састане са Виктором Емануијлом. Било сад како му драго; ми смо овде обележили ситуацију, која по мишљењу нашем, није згодна по Бизмарка.

Тежња његова за диктатуром у Европи многе ће државе застрашити и приволети их, да се за времена још постарају око тога, како да се тим његовим тежњама на пут стане. Нота, коју је Бизмарк управио на белгијанску владу, произвела је велико негодовање свуда по Европи. Видили смо да хваљена алијансија источних велесила није оно зашто су је многи држали, да ће ту алијанцију прва бура растројити. За сада ствари још нису тако сазреле, а да би што извесно смели рећи, али толико ипак видимо, да ће састанак у Млетцима европској политици дати други правац, и да је баш овај састанак можда ембријон, из кога ће се временом развити — и ако не „католичка лига“, јер за такову нема места више — то ипак „антибизмарковска лига.“ У Аустрији се сада већ осећа нова нека струја. Сви нам знаци наговешћују промену; данас сутра биће преврата у унутарњој политици, а „преврат у унутрашњој политици повући ће за собом и преврат у спољашњој политици.“ Са овим речима „Келнских новина“ завршујемо и ми.

Шамац (Славонија) 28 марта. Телеграмом јавили смо уредништву шта је од нас било 24 ов. мјесеца у Градачцу у Босни, — обични догађај, који је нешто редовно у Турској држави нарочно у Босни. Није нам намјера да овим нашим дописом раздражујемо нерве дипломацији европској, јер знамо да то није могуће учинити, нити је пак намјера да просто јадикујемо, не би ли се човечна Европа смиловала на наш плач — не, то би по нас било недостојно и поругљиво. Ми имамо ту намјеру, да обиљежимо овај догађај као један више на броју, а тим да докажемо како Европа очевидно шпекулира са једним и по милионом душа, равнодушно гледећи на свакидању пропаст појединих личности, па често и цјеле гомиле. Европа подржавајући грозно стање у Турској претворила је готово све христијане по варошима у Босни у противнике просвјете, као и саме азијате, начинила је тим подржавањем један ред људи, који подједнако са Турцима гњече већину разним шпекулативно-трговачким и другим средствима, као што је н. пр. закуп десетине, давање мјеста по судовима и т. д. Ми можемо поред осталих узети за примјер Бабића, као одиста знамениту личност у тиранији и саревњивости према турском господству и оној грозној разузданости. Овоме је свеједно хоће ли ко бити оглобљен, испребијан, убијен и бачен у тамницу, он као насљедни члан мецлиза, гледа да нађе свој интерес у том, што ће се потписати на оно што не зна, што ће се приђутати тамо ђе треба говорити, што ће најпослије помоћи да се обори оно што треба озидати и још за то дати начина Турцима. Он нерадо гледа људе, са којима је одрастао који желе да имају парче хљеба, а прогони и апси оне, који би се машили свог права на каквом скупу, или на суду, назива их бунтовницима, Турцима савјетује да су такви људи опасни по царевину и по њих, и дотле ствари гони, док у глупим турским мозговима одиста никне подозрење према таквим људима, иза чега сљедује и затвор или прогонство, као што је то обоје један од нас претрпио. Бабић као кредитор све овдашње аристократије и бирократије у стању је да склопи интриге какве хоћете, и да подпомогне и мањег и већег властника да интригама да код највеће власти озбиљан значај, што ћемо објелоданити онда, кад и ако се састане мјешовита комисија коју смо захтјевали од Аустрије и Турске поводом случаја који је нама лично нашој породици и радиности загрозио и који нас је овде дотерао.

Примјер о оваковом једном трговцу важи, као општи примјер свију богаташа по Босни, пред којима мали имаоц нема гласа, па онда дед пођите ослобађати Босну са просвјетом.

Што се нас лично тиче, ми напуштамо нашу грозну отачбину Босну. За три и по године дана ми смо ударали на све као бајаги дозвољене и могуће начине о подизању свјести и напретка, па нам најпослије неодољива тиранија дојади, хтједе да сурва поред имања и живот, па не умакосмо. Остало нам је само потражити сатисфакцију, па онда продужити мирнији живот.

Јавићемо доцније ток расправе наше парнице.

У Dalmati аутономашко-талијанском гласилу бр. 5. 11. и 12. њеки дописници, који се *Хрвати-Католици* називају, најбезобразнијим начином и слогом нападају на српски народ у Далмацији, вриједђају му и срце и душу, одричу му највеће светиње његове: вјеру, име, језик, народност и земљу на којој живи.

Зар и ви, пак још сада, тако знате награђивати наш српски народ за безсмртна јуначка дјела наших ђедова и прађедова, који су са највишим жртвама — имањем и крвљу — од дивљих Турака ослободили своју милу отаџбину — Далмацију — са једноплеменом браћом својом?

У заносу своме дошли сте до таког безумља, да нам нашу вјеру ружите и да нас на глас зовете, да вашу „праву виру“ примимо. О умни сљепци, о глупи занешењаци! Зар у самој суштини Христове науке има какве стварне разлике међу вами и нами, ако само одстраните злосретно ултрамонтанство, које ће привржанике своје довести? Пак куд лутате, за што ли хоћете да бистри извор замућујете, кога не могаше пресушити ни једна свјетска сила од почетка па до данашњег дана. Продрзљиви дописници! ви нас несмислено називате Фоцијанцима, Патаренцима, допузима и свакако. И то је вама све уљудно, часно и достојанствено. Тако ли нам небратски захваљујете на јуначкој борби с вама на изборном пољу, за оне олакшице што данас уживате и које без наше помоћи нисте могли извојевати? Нас је мање, ал' смо поуздани. — Ми нисмо Фоцијанци (Фотије није законодаван) а још мање Патаренци, већ православни хришћани, — то нам је опћи и својствени назив вјерски од кад смо вјеру Христову примили. Зар има логичног смисла и каква добитка за вас, што нас допузима називате? Ни ми ни ви нисмо од почетка старосједиоци у овој нашој и вашој земљи. Нисмо се ми сами овамо досељавали из Босне, већ и ви. Није ни вас турска сила штећела у крвној жђи. У Турака је свак роб. Проучите старописе јуначких породица Накића, Радића и другијех и прочитајте пјесму о Босни од неумрлог фра *А. Качића*, пак ћете се и преко воље уверити да сте и ви то, чиме нас хоћете да закитите у заносном жару своме. Вјерујте, занешени дописници, да су дивљи Турци у Турској обзирнији према нашој јадној браћи, не го што сте ви нами, јер они од наше браће не иште, што ви од нас безумно захтјевате: превјерење и однарођење.

Прије 1862 год. преријетко се је могло чути да се ко Хрватом зове у Далмацији, већ обично звали сте се: кршћани. Данас у опће ви римокатолици зовете се Хрватима. То нама Србима није жао. Што је вама драго, нама није мрско. Ми вама поштујемо вашу вјеру и Хрватство, пак зашто да је вама противно што си ми зовемо Србима, кад су Хрват и Србин два брата рођена под два различна имена. Таким бисте начином могли захтјевати, да се сви људи на широком свјетузову једним именом, на пр. вашим, пак да још једнако мисле и осјећају као и ви!

Дописници Dalmate, као најновији мисијонери римокатоличке вјере у Далмацији, ока жеље сјајне побједе и вјечне славе у намјереном подузећу своме, морамо им казати, да им веома узано поље престаља православље далматински Срба, већ као огњевити јунаци нека се лицем јаве свјету на видику, пак нека иду у широки свјет проповједати и обраћати у своју *праву виру* невјернике којих тма има и тада ће им бити слава неумрла, али нас, савјетујемо им, да се окану, јер ће забадава снагу своју трошити, а на велике неприлике међу тим врло би лако могли наићи.

Ми подписани Крајишници свечано просвједујемо пред цјелим свјетом против речених и сличних појава, те кажемо једном за свагда нашим нападачима и непријатељима са тврдим увјерењем и јуначким поносом, да вазда остајемо оно што смо били и јесмо: **Срби православне вјере** у нашем милом отачаству Далмацији. У овом чврстом увјерењу не бојимо се да ће нас икаква сила пољуљати, некмоли превјерити у отсрбити. —

Овђе морамо преко воље изјавити да нам је жао што Narodni List српско-хрватско гласило у Далмацији мучки одобрава грдна нападања, срамотне увриједе нашој вјери и народности и нијекање српског имена у Далмацији од далматинских дописника. Кад му Dalmata у Хрватство дирне плане као огањ живи, а кад Српство са ове земље брише — ћути као да је у вјечном гробу. Да који Србин усуди се казати да у Далмацији нема Хрвата већ да су сви Срби или да каже, да су по језику Срби, чуо би му се глас до седмог неба. Кад се Срби нијечу, он зна великодушно мучати — да братску слогу и љубав не поквари.

Из Дрнишке Крајине на бијеле покладе 1875.

Спиридон Вуинић — Тодор Његуш — Тоде Петрановић — Јован Јовић Јакин — Павал Влајинић — Марко Манојловић — Симон Цветић — Михајло Мрђен — Богољуб Петрановић — † Дакан Дерета — Јово Јовић Павлов — Васо Попац Тодор Субота — Андреј Јовић — Никола Калик Амвросије Колунџић — Михајл Драголовић — † Танасија Лукававац — Мате Андрић — Шпиро Богдановић — Стојан Мирковић.

НОВИ САД 5. априла. — Данас је — како је заказано — држана ванредна скупштина матице српске. Чланова, које одавде које са стране, било је до близу стотине, што се с једне стране према целокупном броју чланова с друге пак према добу, године, може рећи да је врло леп број. Цељ држању ове ванредне скупштине, као што се зна, била је: да на отпис министра Трефора којим се наређује преселење матице српске и текелијине библиотеке у Пешту, донесе своје решење. Скупштина је за тај предмет на предлог г. Ст. В. Поповића једногласно решила: да се из скупштине пошље, односно потпомогне президијална представка матице српске, којом се министрови наводи ради преселења побијају и министар моли, да од те своје наредбе одустане, односно Матицу на миру остави.

За библиотеку текелијину, којој министар такође наређује да се сели, решено тој наредби задоста учинити, али захтевати, да то не буде на матичин трошак, како министар налаже, јер је Матица селећи ту библиотеку амо, радила bona fide. После је још решено дати ремунерацију матичином књиговођи-контролору од 200 ф. и најзад је овлашћен управљајући одбор матичин, да у ствари тестамента пок. Јовановићке из Илока, учини, што буде било потребно.

На скупштини је присуствовао као владин комесар овд. вар. жупан Флат.

О току скупштинског рада донећемо у идућем броју опширан извештај; за сад на брзу руку оволико само.

— У данашњем листу ниже мало доносимо „позив на давање прилога у цељи подизања српске цркве и школе у селу *Дабашници*“ у кршној Лици, и обраћамо пажњу сваког родољуба и сваке побожне душе на ову прилику, коју не треба пропустити на празно, јер се тиче пружити својој браћи ране умне и духовне. Ми ћемо по жељи врсног родољуба Луке Петровића, који се највише заузео око подизања упитне цркве и школе српске, радо отворити у листу рубрику, у којој ће он моћи јаван рачун о прилозима који му буду стизали, подносити.

НОВИ САД 5. априла. — Прекјуче 3. априла свршио је *црквено-митрополитски савет* у Карловцима своје седнице, које је држао од почетка (17. марта) сваки дан пре подне осим празничних дана. Свршио је 17 брачних парница са коначним разводом, 35 утока понајвише мериторно и прегледао 93 манастирских рачуна. Код неких рачуна спазило се, да је администст. одбор неправилно поступао наредивши истрагу пре него је обавио рачунску расправу. Овај поступак не само је каштто са трошком скопчан него се ни тражбина неда судским путем утерати. За ове апелаторије обављени су сви поднесци, који су му стигли.

Пошто се код пресуда и одлука није могло сазнати, еда ли је који од оних, што су у каквој ствари гласали, интересован или у сродству са дотичном особом, одређено је да се све подручне власти упуте, да у седничком записнику назначе и особе, које су учествовале у гласању. Ако буде предмета, држаће своје седнице савет на јесен.

— Чинимо пажљивим наш свет, да се данас у недељу 6. априла представља у народном позоришту у **корист позоришне дружине** *нов комад*: **„Српске цвети,“** драма у 4 раздела с певањем. Ми држимо, да је доста то само напоменути, а наша публика да ће знати доласком својим на ту представу показати, како уме ценити и уважавати рад наше вредне и марљиве позоришне дружине.

— 42 број „Нар. Новина,“ словачког листа, донесе на првој страни својој при оквир с крстом испод кога стоје ове кобне речи: „Матица словенска“ је решењем угар. кр. министра унутр. дела дана 6. априла (25. марта) под бр. 125 — сарањена.“

Овоме не треба коментара.

— Хрватски заступници на угарском сабору већ су се сви уписали у дотичне клубове политични странака у Пешти. Са изузетком двојице, сви су се уписали у клуб владине странке; у Шењејев пак уписали су се она двојца, од којих је један — Јосиф Мишкатовић одговорни уредник „Обзора“, очевидно листа данашње хрватске владе и саборске већине, која стоји уз данашњи угар. кабинет.

Како се то слаже?!

трговачке науке, на српском језику исте науке слушати могла и имала прилику да се стручно изобразе у трговачким наукама, обратила у своје време преко свог посланика г. Суботића народном сабору с молбом, да се у нашем месту установи трговачка школа, обећавши од своје стране за исту безплатно стан, послугу и огрев, коју је молбу народни сабор и испунио, те како је све спремио што је нуждно за остварење исте школе, то чим се први народни сабор састане и одобри израђено њено устројство, иста ће се таки отворити моћи што ће не мали добит, не само по овомесно српство, него и по остали наш народ бити.

У то је име, ова славна скупштина, — како је још овд. стара црквена општина у намери да се и овде у црквама уведе хармонично певање, установила, „певачку школу,“ одредивши за њеног учитеља годишњу плату од 600 ф. и то пола да му школски фонд а пола цркве издају, — у намери да школски фонд што мање издатака има, установила, да истом целу годишњу плату издају дољно-варошке цркве. Да би пак од исте, овдашње српско становништво што већу пользу имало, наредбом њеном иду данашњим даном сва вјоле одраснија српска мушка и женска деца из српско основно-главних и немачких школа и реалке у њу и данашњим даном има у њој: 188. ђака. Прошле године поред певачке школе, установљена је и школа за свирање, у којој се деца уче свирати и како има више сиромашне деце, која имају дара и воље за свирку, то им је ова славна скупштина набавила нуждне инштрументе и књиге и иста има данашњим даном 23. ђака.

У то је име, како се злеудим удесом 1869 породио у Боци-которској устанак, у ком је тамошњем нашем српском народу више школа порушено и ова славна скупштина од своје стране на подизање исте 200 ф. послала.

У то је име, како је још 4. фебр. 1862. овомесна црквена општина 400 ф. обећала на зидање српско народног позоришта у Н. Саду, од које је суме нехатњом тадањи тутора само 200 ф. отправљено било, ова славна скупштина знајући добро, какав уплив позориште на просвету народну има, обећање старе црквене општине испунила и још 200 ф. од своје стране на издржање његово послала.

У то је име, како је заузимањем овдашњег грађања и куппа г. Милоша Грабовачког 118 ф. скупљено сад давањем добровољни позоришни представа и како је на жељу његову, да се од исте новаца установи „заклада за потпомагање сиромашних земунских ђака“, иста установљена, то је ова славна скупштина исту под своју управу узела, с којом од то доба рукује.

У то је име, позвата ова славна скупштина да своје учитеље на „прву учитељску скупштину“ у Загреб 1871 пошље. знајући добро, каква хасна по школу од тог састанка мора бити, на исту своја два учитеља послала, давши им 100 ф. путна трошка.

У то је име, како идућом годином ступа живот закон о новим мерама, те да би се дала прилика и оним овомесним српским становницима, који не уму читати, исте сазнати ова славна скупштина наредила, да један учитељ преко зиме држи предавања у горњоварошкој школи, о новим мерама.

(Свршиће се.

НОВИЈЕ.

— Бечком „Тагблату“ телеграфишу из Цариграда: да се из Солуна јавља, да су Турци у последња три месеца у Битољу, Рашкој и солунском округу побили 270 хришћана, а власти ни да се макну, да потраже кривце. Имена поубијани хришћана достављена су страним заступницима.

— У Бечу су одпочеле конференције између министра спољни послова, министра војеног, министра унутар. дела и дирекције првог ц. кр. парабродског дунавског друштва, ради *регулисања демир-капије.*

Село Дабашница у Лики, подпада сада под обћину Срб, лежи у једној ниској долини, обкољено са каменитијем брдинама, и високијем планинама тако, да кола с ниједне стране у њега прићи немогу, а једва се и пјешице уђе. Ту се заклони неколико србскијех породица, још у оно вријеме, кад но азијатски дивљаци грозно нападаше и гњечише наш поражени народ, па до данас разплоди се то селце и већ броји 550 душа.

Кроз више од један вијек није имало среће, ово пучанство имати своје цркве, а подпадало је под Сувају, која је даље од 3 сата лежала, па кад је зима, пак велики снијег и лед, како је то обично у овим приједјелима, онда је више мјесеци пролазило, да нити су исти становници могли у цркву, да чују службу Божју, нити је дотични свештеник могао к њима, те тако је више дјеце некрштене, а и мртваца без обреда црковног закопано, па и таковије догађаја бијаше, да ћекоји момак или дјевојка, први пут у цркву долазише, и то на вјенчање.

Тако је то ужасно стајало са црквом, а од школе није нити спомена било, тек у другој половини овога вијека почеше се дјеца узимати у школу, и то што се сјетити може, бјаше свега до најновијег доба, седморица у школи у Србз, ђе сиротиња недопусти, нити једноме науке продуљити, тек четворица научише нешто читати и писати, па се разиђоше по свјету, да се лебом прехране, па и својој браћи и народу своме са временом од користи да буду.

И ја сам један из тога малога броја, који ћу се усудити на крају овога листа обратити се на родољубиво срце ваше, да ми у томе помогнете. Подписати прије 20 година оставих своје рођено мјесто Дабашницу, те служећи и трудећи се у у нашем свету, достанем се једне мале трговине, коју сада у Карловцу водим, па са мојим понашањем према браћи и народу своме, стекао сам повјерења, да ме сљуњски бирачи као свога заступника на епарх. скупштину изабраше, ђе међу осталијем донесох и овај предлог, „да се у селу Дабашници, из наведеније разлога, једна црквица подигне“, што и скупштина једногласно поприми.

За овијем кренем се ја у Дабашницу, сазовем све становнике тога села, пак им разложим, како по осталом свјету и мања мјеста цркве имају, па тако је и школа од велике нужде. Кад би они хтели нешто са делом, нешто са грађом придонети, а нешто ћу и ја по могућству припомоћи, па да под једнијем кровом, начинимо *цркву и школу* што моји сељани са одушевљењем поприме.

На темељу тога начинимо ми једну молбеницу на њ. Величинство премилост Цара Фрац Јосифа I. усљед које опредјели високо земаљ. заповједништво у Загребу од Богоштовског Одјела, за унутарње потребе само 1000 фор. а. в.

Кад нам и ова одлука стиже, пођем ја опет у Дабашницу и са народнијем трудом и мојим заузимањем започнемо ми тај велеважни посао, и зид подигнемо.

Али на несрећу нашу облада киша и туча, те порази сву љетину, затијем болест на благо, а за овијем настане љута зима и велики снијег па те неповољне посљедице бацише ово селце за неколико година у назадак, и тако се исцрпе наша главна средства, пак нам запречише пут, нашем даљем раду; а да и неспомињемо, стана свештеничког-учитељскога, кога смо посебно с нашијем маленијем силама градити обрекли.

Из овије наведеније околности, усуђујемо се, да се обратимо на ваше познато родољубије да у интересу напредка и просвете наше, које нам особито у овијем крајевима мањка, прискочите у помоћ, па и од стране ваше, и одвашије вриједније пријатеља а исто тако од ваљаније пријатељица, којима лежи на души наука и напредак, да сакупљањем новчанијем и прилозима црковнијем на ову велеважну и корисну циљед придонесете, коју судим, да ће сваки искрен Србин одобрити, јер је нужна, и умјестна а и нашему обћему напредку намјењена.

„Зрно на зрно погача,
Камен на камен палача.“

Ова пословица нека сваког родољуба увјери, да ћемо сваки и најмањи дар са особитом благодарности примати, имена пак поштованије дароватеља, штампаће се у најпрвијем новинама са топлом захвалношћу, исто тако убиљежиће се у „књигу утемељитеља“ и спомињати вјечно, код сваке службе Божје, док буде пркве и школе, која се подиже на корист народа Српскога, а на славу и понос оније, који придонијеше, да се доврши овај просветни храм.

У Карловци, 1. Марта 1875.

У име села Дабашнице прима дарове и јамчи за точан рачун **Лука Петровић.**

ЈАВНА БЛАГОДАРНОСТ.

На подизање цркве и школе села Дабашнице у Лики, одазвала се прва родољубива обћина српска у Карловцу са ф. 50 — а. в. која се код сваке прилике одликовала, са братски помоћи!

У име села Дабашнице изразује се свој родољубивој обћини најљућнија благодарност.

У Карловцу 29 марта 1875.

ЛУКА ПЕТРОВИЋ

КЊИЖЕВНА ВЕСТ.

Сад су баш изишле из штампе

ПЕСМЕ
ЛАЗЕ КОСТИЋА
књига друга

240 страна или 15 табака на врло финој хартији као и прва књига. Цена 1 фор. Обе књиге стоје 1 фор. 80 нов. а добити се могу у Панчеву у књижари браће Јовановића, у Београду у књижари Валожића и у „Српској народној задружној штампарији“ у Новоме Саду.

ЈАВНО ПРЕДАВАЊЕ.

Данас, *на Цвети*, држаће јавно предавање *професор Алекс. В. Поповић*, у дворани српске читаонице (пређашњем друштву радиности.) Говориће „*О оку*“ (о његовом строју и раду код човека и животиња.) Рад објашнења служиће слике и препарати.

Почетак у 5 часова по подне. Улазак бесплатан

Председништво „срп. нов. Кола.“

ПОЗИВ
на
ВЕЧЕРЊУ ЗАБАВУ С ИГРАНКОМ

што ће бити у Н. Саду, 15. (27). априла (на трећи дан ускрса) 1875. у српској читаоници (пређашњем друштву за радиност) у корист српском народном позоришту.

Опширнији програм доцније.

Улазна цена: од особе 60 нов., а на каси 1 фор. аust. вр.

Добровољни прилози примају се с највећом благодарношћу и објавиће се путем новина.

Улазнице се могу добити у трговинама г.г. браће М. Поповића и Јована Ђурчића, у стану српске читаонице и у вече на каси.

☛ Молимо наш мушки и женски свет, да дође у што простијем оделу.

Почетак у 8 часова у вече.

ПРИРЕЂИВАЧКИ ОДБОР.

ИЗВЕШТАЈ

НОВОСАДСКЕ ШТЕДИОНИЦЕ О РАДУ СВОМ ОД 1. ЈАНУАРА ДО 31. МАРТА 1875.

Примање.

	ф.	н.
Пренешена готовина од 31. децембра 1874. —	31312	57
Улози на књижице — — — — — — — —	105535	30
Одплаћени зајам на непокретности — — —	9402	—
Одплаћени предујам — — — — — — —	17342	37
Одплаћени зајам на менице — — — — — —	152551	—
Конта страни завода — — — — — — —	10780	—
Камате од истих — — — — — — — —	20	60
Камате од зајма на непокретности — — —	5516	73
„ од предујма — — — — — — — —	672	24
„ од зајма на менице — — — — — —	3674	01
Накнадно уплаћене већ приспеле камате —	2727	36
Пристојбина — — — — — — — — —	2496	46
Конта ситнијих доходака — — — — — —	300	66
„ мањи дужника — — — — — — —	752	84
„ осигурани предмета против ватре — —	106	95
	343.191	06

Издавање.

	ф.	н.
Одплаћена главница улагачима — — — —	134285	32
Камата на то — — — — — — — — —	579	96
Конта страних завода — — — — — — —	938	—
Камата на то — — — — — — — — —	235	—
Конта зајма на непокретности — — — —	9506	—
„ предујма — — — — — — — —	20181	57
„ зајма на менице — — — — — — —	165752	80
„ административних трошкова — — —	529	67
„ чиновничке плате — — — — — —	1749	87
„ чиновничке плате — — — — — —	1749	87
„ управитељеве тантијеме — — — —	400	—
„ тантијеме управљајућег одбора — —	1673	65
„ кућевне кирије — — — — — — —	150	—
„ пореза — — — — — — — — —	695	77
„ мањи дужника — — — — — — —	471	60
„ осигурани предмета против ватре — —	247	88
„ одобрених камата — — — — — —	8	14
„ добровољне цели — — — — — —	470	—
„ одвјетникове плате — — — — — —	50	—
„ судских трошкова — — — — — —	304	—
Приостала готовина за 1. април п. г. — —	4182	03
	343.191	06

ТЕОДОСИЈЕ ПОПОВИЋ с. р.
књиговођа.

ОГЛАСИ.

СТЕЧАЈ.

Отвара се стечај на упражњено учитељско звање.

Плата је 360 ф. а. вр. од општине 50 ф. од једног родољуба становника бочарског коју плату тромесечно у напред прима, 20 ф, за перовођство, огрев колико је нужно слободан стан с баштом и једним малим грунтом.

Који ово звање получити желе имају својим крштеним писмом, сведочбама о учитељској способности владању и досадањем службовању провиђене молбенице од дана 1. огласа за 6 недеља администратору парохије послати. Учитељу спада у дужност и појање црквено.

Из седнице школског одбора од 25. марта 1875 у Бочари држане.

НИКОЛА МИЛИЋ,
2—3 председ. школског одбора

Мануфактурна трговина
ЈОВАНА МИХАЈЛОВИЋА
у Вуковару

потребује једног вештог помоћника и једног шегрта.

ОГЛАС.

Српска православно-црквена општина Старо-бечејска намерава зидати једно школско здање на један спрат, по прорачуну од 21.874 ф. 98 и по н. осим цигаља, креча, песка и земље, при којем зидању по прорачуну зидарски посао износи 6458 ф. 82 и по н., каменарски 930 ф. 31 н., дрводељски 5.606 ф. 60 7/10 н. Црепарски (Ziegeldecker) 569 ф. 26 9/10 н., Лимарски (Spengler) 390 ф., Столарски (Tischler) 1720 ф. Браварски (Schlosser) 4944 ф. 40 н., Бојаџијски (Anstreicher) 523 ф. 20 н. Стакларски 457 ф. 37 и по нов. Лончарски (Hafnerarbeit) 275 ф.

Усљед тога расписује се јавна лицитација за 2 мај 1875 год. по рим. кал. која ће се у 2 часа по подне у школском здању одржавати. И оферти ће се до одређеног рока примати, и по довршеној усменој лицитацији отворити, и у колико се за општину као корисни нашли буду, уважити.

Сваки лицитант дужан ће бити 10% пишманлука од дотичне радње у новцу или папирима положити.

План као и предрачун са лицитацијоним условима моћи ће се од данас у свако доба код председништва општинског видети.

У Старом Бечеју 28. марта (9. априла) 1875.

СТЕВАН ЖЕКИЋ, перовођа. — ЂОРЂЕ ЈОВАНОВИЋ, председник
1—3

Као заступник **Генералне Агентуре**

НИКОЛЕ ФЕХИРА

из Беча и Пеште част ми је шт. публици јавити, да имам овде на стоваришту **машине** за сејање (Sähmaschinen), **чишћење жита** (Sortier Cilinder) и **енглеска решета**,

Даље примам налоге на **локомобиле и дреш-машине, млине, гепел-дреш-машине за кошење, и за економију нужне ствари из највренијих енглеских (R. Hornsby & Sons) француских и немачких фабрика** и то веће налоге под **врло угодним условима.**

Уједно јављам, да имам велику машину за **крњење кукуруза** и то веће квантуме с врло угодном ценом. ГИГА КОСАНИЋ.
у Панчеву.

☛ **На захтевање шаљем ценовнике.**

ОБЈАВА.

Ради издавања **гостионице „код мађарског краља“** у **В. Бечкереку** на 3 године почињући од 1 новембра 1875 по рим. под закуп држаће се 21 априла (3. маја) ове год. у дворани српске читаонице у 3 часова по подне — уз придржавања ратификације овом, црквене општине — лицитација, при којој ће лицитанти имати 10% пишманлука положити.

Гостионица садржи кафану, бирт, 18 гостински соба, штале, шупе, подруме и т. д. досадања годишња кирија износи 2400 ф. а. вр.

У В. Бечкереку 1 (13) априла 1875.

Општински главни старатељ
Ћира Секулић.

---

300 до 400 акова стара добра бела вина могу се са умереном добити код

ДИМИТРИЈЕВИЋА и ЈОВАНОВИЋА

у Новом Саду. Купци нек се изволу упитати код плавог једнорога на пијаци ди се уједно и подрум налази. 3—3

И одсад као и досад

имa по умереној цени у модној трговини у Н. Саду на пијаци код златног једнорога пређе

М. Р. СТОЈКОВИЋ

у великом избору најновији мушки, женски и дечији шешира, тако исто врло добри цинела, у великом избору сваковрсни поша и огрлица, најновији сунцобрана, и све друге модне и галантериске еспапе. 6—6

ГОСТИОНИЦА И КАФАНА
„КОД ПРИЗРЕНА.“

Велики гостионик у Сентомашу треба једног честитог, вредног, ваљаног и поштеног угоститеља.

Ко жели речени гостионик добити нека се јави код **Милана Севкића и Манојловића** закупника. — 3—3

ЦИРКУЛАР.

Сретним купом следећи специјалитета у стању смо исте по особито јефтину цену продавати.

С поштовањем

die Wiener Cattun-Druck-Fabriks-Niederlage,
Stadt, Ruprechtsplatz 3.

ЦЕНЕ СУ:

1 туце дечији патистени цепни марама с бојадисаним крајевима 85 нов.	
1 туце за женску децу патистени цепни марама с бојадисаним крајевима 1 ф.	
1 туце патистени цепни марама за госпе с бојадисаним крајевима и порубљени 1 ф. 30 н.	
1 тц. женски јаконет цепни марама с бој. крај. 1 ф. 60 н.	
1 туце мушки цепни марама с бојад. крајев. 2 ф. 50 н.	
исте хохприма с елегант-мустрама 3 фор.	
1 комад женски марама хохприма-батист-клер, са свима монограм-писменима (ручни посо) 80 нов.	
1 туце бели платнени марама 2 ф.	
1 туце енгл. фротир марама 3 фор.	
1 туце енгл. пикет пешкира 5 фор.	
1 туце турски пешкира за купање 9 фор.	
1 пар пикет. покривача креветни с плавим и мрким шарама 6 фор.	
1. ком. кревет. застирача од штофа за ћилиме 2 ф. 50 н.	
1 комад креветни застирача од веће сорте 3 ф. 50 н.	
1 комад свилен. кахенец за женске 1 фор.	
1 ком. свил. кахенец од веће сорте хохприма 1 ф 50 н.	
1 комад берл. вун-ках. за мушке 1 фор.	
1 комад исти хохприма 1 фор. 50 н.	
1 комад свилен кахен. за мушке 2 фор.	
1 комад исти хохприма 3 и 4 фор.	
1 гарнитура асталска за 6 лица 4 фор. 50 нов.	
1 гарнитура асталска за 12 лица 9 фор.	

На захтевање шаљемо потпуни ценовник наше робе, и уверавамо да ћемо само добру робу давати и молимо да се добро пази на нашу фирму и адресу

Wiener Cattun-Druck-Fabriks-Niederlage,
17—50 Stadt Ruprechtsplatz Nr. 3.

КУПЕЉ ТОПУСКО
БЛИЗУ СИСКА.

Почетак сезоне 1. маја.

Топуско посједање веома хасновите блатне купељи до 40° Реаум, као и топла рудна врела, која гледе своји делатности оним у Гастајну наличе и којима се остареле болести, а наиме **кљенитавица болни сглобови и кости, улози, назебе, шкрини, женске и сполне болести, телесна слабиња** и т. д. излечити могу.

Елегантне нове купељи, парне купељи, станови одговарају свим захтевом новога времена, а при том је цена купања, хране, стана и послуге тако прилична, да ју и мање имућни ласно намирити могу.

Красан парк, лепа шеталишта, дражестни излети у околицу, благо поднебље, лов, музика, плес, књижница и друге забаве пружају посјетнику сваку угодност и весеље.

У месту је пошта и брзојав. 1—2

Ко што више сазнати жели, нека се изволи обратити писмено на управитељство топлица у Топуско.

УЉЕ НАЈФИНИЈЕ

за јела у **флашама**, сваке врсте сира; јужна воћа, чаја, рума и остали деликатеса, **све из прве руке** потегнуто у велику избору особито наше складиште од **јамничке и рохичке киселице**, препоручујемо штованом обћинству уз посве **обаљене** цене.

К. МОЧНАИ И ДРУГ.

СВОЈЕВОЉНА РАСПРОДАЈА

Доленодписата распродаје својевољно своју мануфактурну радњу, која има свакојака еспапа исто сасвим нове добро удешене штелаже ко жели купити било усмено, или писмено добиће са умереном ценом. **Софија Гавриловић**
3—6 у кући Саве Лакића

Мешовита трговина
САВЕ ГЕОРГИЈЕВИЋА
у Перлезу

потребује једног од млађи спомоћника и такови може одма у посо ступити. 3—3

П. Н. Г. ЕКОНОМИ, БАШТОВАНИ И ЉУБИТЕЉИ ЦВЕЋА!

Да задовољим давнашњу жељу овдашњег становништва а и онога са стране одважио сам се да заведем у својој ново отвореној радњи спецераја „код морнара“ продају разноврснога семена како пољскога тако и семена разнога баштенскога цвећа и ступио сам тога ради у свезу са најодличнијим трговинама те врсте, те могу свакога по вољи послужити.

Уједно јављам да већ имам семена од детелине луцернке, даље другога пољскога и баштенскога, још ко томе семена од разнога цвећа свију боја. У то име молим п. н. публику за многобројну посету.

У Н. Саду марта 1875. 3—8 Д. КОДА.

Властник др. Свет. Милетић. Одговорни уредник Стеван Поповић. Издавалац „Задруга за срп. народну штампарију.“

Српска народна задружна штампарија.